

Het plein als 'woonkamer' van de buurt

Masterclass 30

Ministerie van Volksgezondheid,
Welzijn en Sport

Ministerie van Volkshuisvesting en
Ruimtelijke Ordening

Het plein als **woonkamer** van de buurt

ir. Leonie van Buuren

2 april 2025

DEEL Academy is een samenwerkingsverband tussen kennisinstellingen, woningcorporaties, zorginstellingen, burgerinitiatieven en het bedrijfsleven om samen **HET NIEUWE WONEN** vorm te geven. Onderzoek in living labs.

Prof.dr.ir. Masi Mohammadi
Scientific director DEEL Academy

Dutch
Enabling
Environment
Livinglabs

DEEL Academy

Slim wonen

Sociaal wonen

Wonen is meer dan een huis

Slim wonen

Sociaal wonen

Wonen is meer dan een huis

Varianten op zelfstandig wonen met ambulante- en tele-zorg		Geïntegreerde woonzorgvormen
Zelfredzaam wonen	Samenredzaam wonen	Geïntegreerde woonvormen
Zelfstandig in eigen huis 	Herstructurering 	Verpleeghuizen
Zelfstandig in seniorencomplex 	Woon- en zorg-coöperaties 	Kleinschalige woonzorgvormen
Zelfstandig wonen met mantelzorger 	Varianten op groepswonen 	Particulier wooninitiatief & luxe residenties
Meergeneratiewoningen 	Mixed doelgroep en age-friendly communities 	Caring communities: zorgboulevard / zorgpark / all-together
Overige 	Overige 	Overige

DEEL Academy

6

DEEL Academy

7

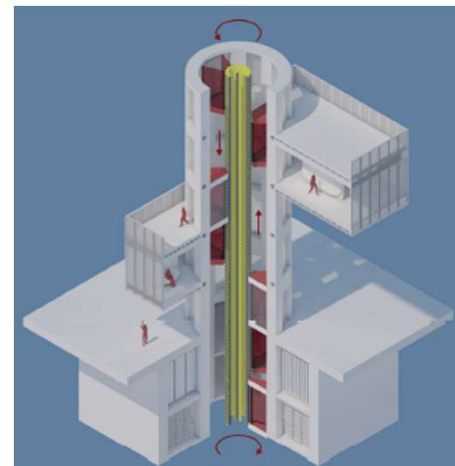
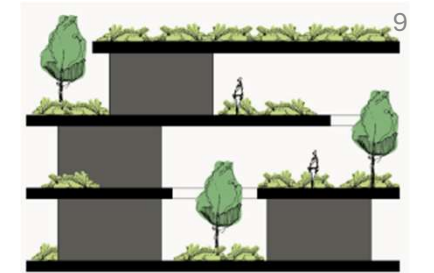
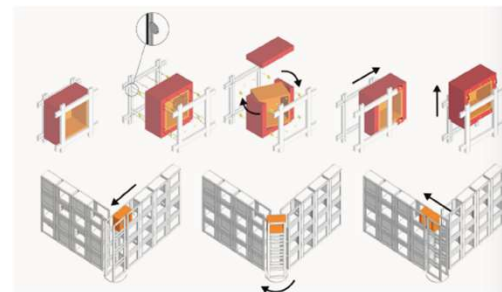
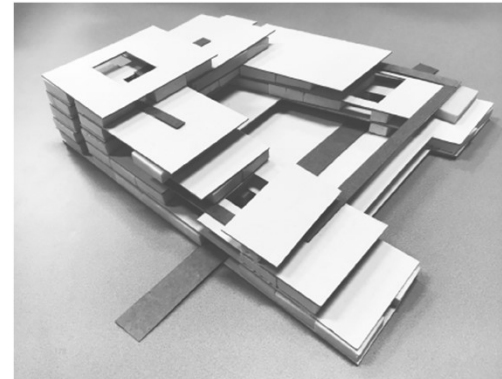

DEEL Academy

8

DEEL Academy

Bron: Koen Coenders, Kelvin Li, Xiao Piao, Bart Nelissen, DaSol Lee, Stan Kruijsen, Mats Oude Groen, Doris van Beers, Arbil Algan

DEEL Academy

Slim wonen

Sociaal wonen

Wonen is meer dan een huis

DEEL Academy | LivingLab project:

SLIMme wijk Waalre: project 'GELIJK'

(2018-2022)

Met én voor bewoners met een lage SES en senioren met dementie (randvoorwaarden en richtlijnen voor) sociaal-ruimtelijke oplossingen ontwikkelen voor de inrichting van een wijk die gelijke kansen voor participatie voor alle bewoners stimuleert.

DEEL Academy | LivingLab project:

It takes a village to grow old

(2022-2024)

Via de [burgerwetenschapsbenadering](#) onderzoek doen naar [interactieve kunstinterventies](#) in de openbare ruimte teneinde [sociale interactie](#) tussen mensen (met en zonder dementie) in de wijk te stimuleren.

Langer zelfstandig thuis

13

Samenredzaamheid

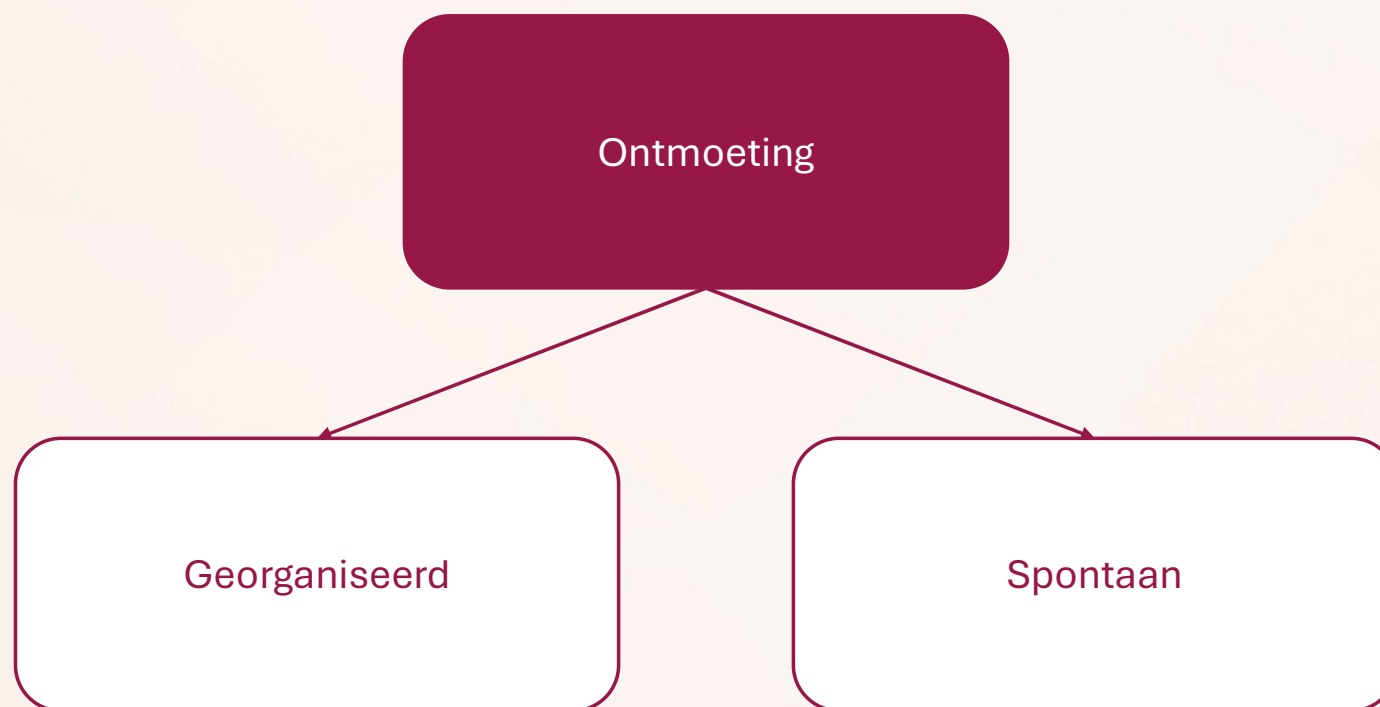
Publieke familiariteit

“Om zichtbaar te zijn,
moet je naar buiten.
Wanneer je binnen blijft,
blijf je onzichtbaar voor je
buurtgenoten.”

- prof. Rose Gilroy

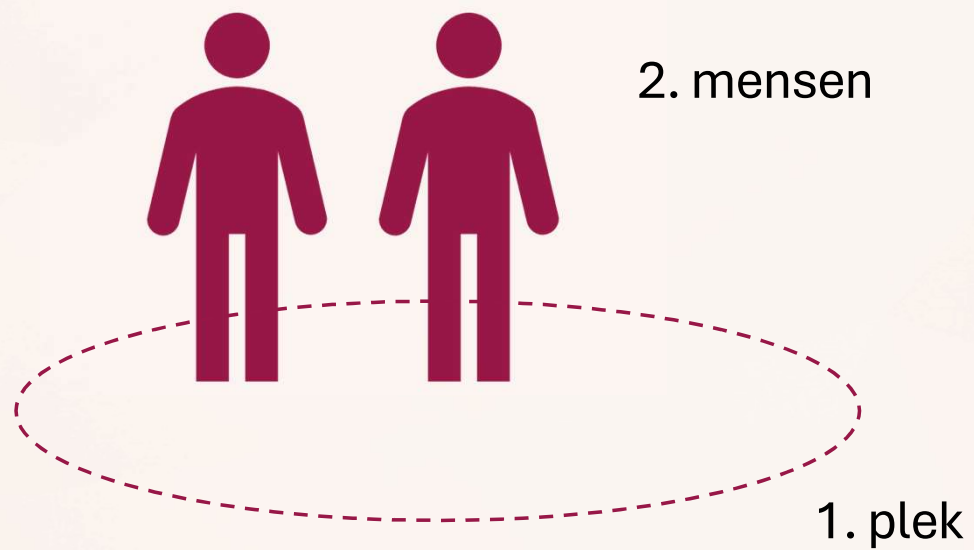
Langer zelfstandig thuis

14

Spontane ontmoeting

15

Spontane ontmoeting: behoeften?

16

Spontane ontmoeting: randvoorwaarden

17

Je kunt er komen

- Denk aan: Looproutes

Je kunt er iets doen

- Denk aan: Zichtbaarheid

Fijne plek om te verblijven

- Denk aan: Gevoel van veiligheid

Samen interacteren

- Denk aan: Variëteit in gebruik

Ontwerpen voor ontmoeting

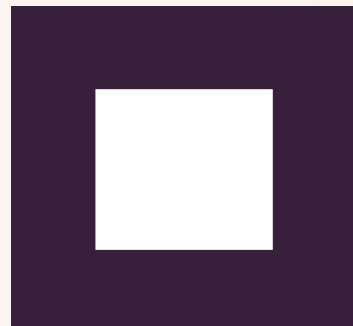
18

**Sociale vorming door
inrichtingssystemen**

Sociofugal ruimte

Sociopetal ruimte

Ontwerpen voor ontmoeting

19

Sociofugal ruimte

Martijn van der Vloet

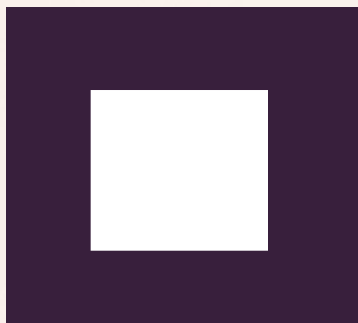

Noortje Ververs

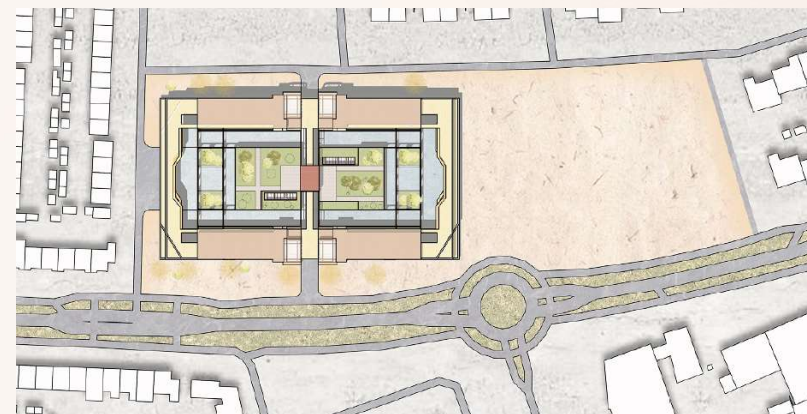
Ontwerpen voor ontmoeting

20

Sociopetal ruimte

Jorn van Herten

Yixuan Zhang

Ontwerpen voor ontmoeting

Het gebruik van groen

In buitenruimte waar groen is toegepast, zijn meer sociale interacties geobserveerd (Taylor, et al., 1998).

- Groene ruimte in nabijheid woonomgeving
- Goede bereikbaarheid naar groene plekken
 - Hoge kwaliteit van groene omgeving
 - Variëteit aan groene plekken

Ontwerpen voor ontmoeting

Inrichtingselementen

Aantrekkelijke inrichting van de openbare ruimte zorgt voor een beter gebruik van die ruimte, en daarmee verhogen potentie tot ontmoeting (Gehl, 2011)

Zitmeubilair

- Voldoende aanwezig; bijvoorbeeld iedere 100 à 125 m
 - Met uitzicht op activiteit
 - Variëteit in zitgelegenheden
 - In het groen
 - Schaduwrrijk en in de zon

Ontwerpen voor ontmoeting

Inrichtingselementen

Aantrekkelijke inrichting van de openbare ruimte zorgt voor een beter gebruik van die ruimte, en daarmee verhogen potentie tot ontmoeting (Gehl, 2011)

‘Gespreksstarter’

- Interactieve kunstobjecten

Ontwerpen voor ontmoeting | Gespreksstarter

24

It takes a village to grow old

Ontwerpen voor ontmoeting

Toegankelijkheid

Een goede toegankelijkheid zorgt voor het gebruik van de plek, en daarmee de potentie om sociale interactie te bevorderen (Kamphuis, et al., 2014; Williams, 2005)

- Goed & veilig voetgangersgebied

Ontwerpen voor ontmoeting

Gevoel van veiligheid

Je veilig voelen op een plek heeft een positief effect op sociale interactie (Kamphuis, et al., 2014)

- Zicht op openbare plekken vanuit woonruimte
 - “Eyes on the street” (Jacobs, 1992)
- Zo weinig mogelijk niet-verblijfsplekken op begane grond
 - Entreedeuken gericht op straat
- Gradatie publiek-privé met behulp van bufferzones

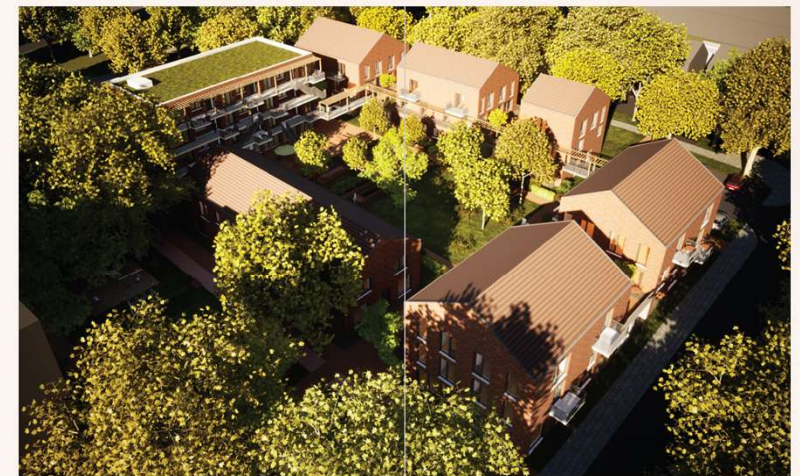
Ontwerp oplossingen

27

Afstudeerproject:

Bart van Jole (2021)
“Good neighbors, healthy ageing”

De bufferzone biedt bewoners de overgang tussen de private woning en de gemeenschappelijke binnentuin.

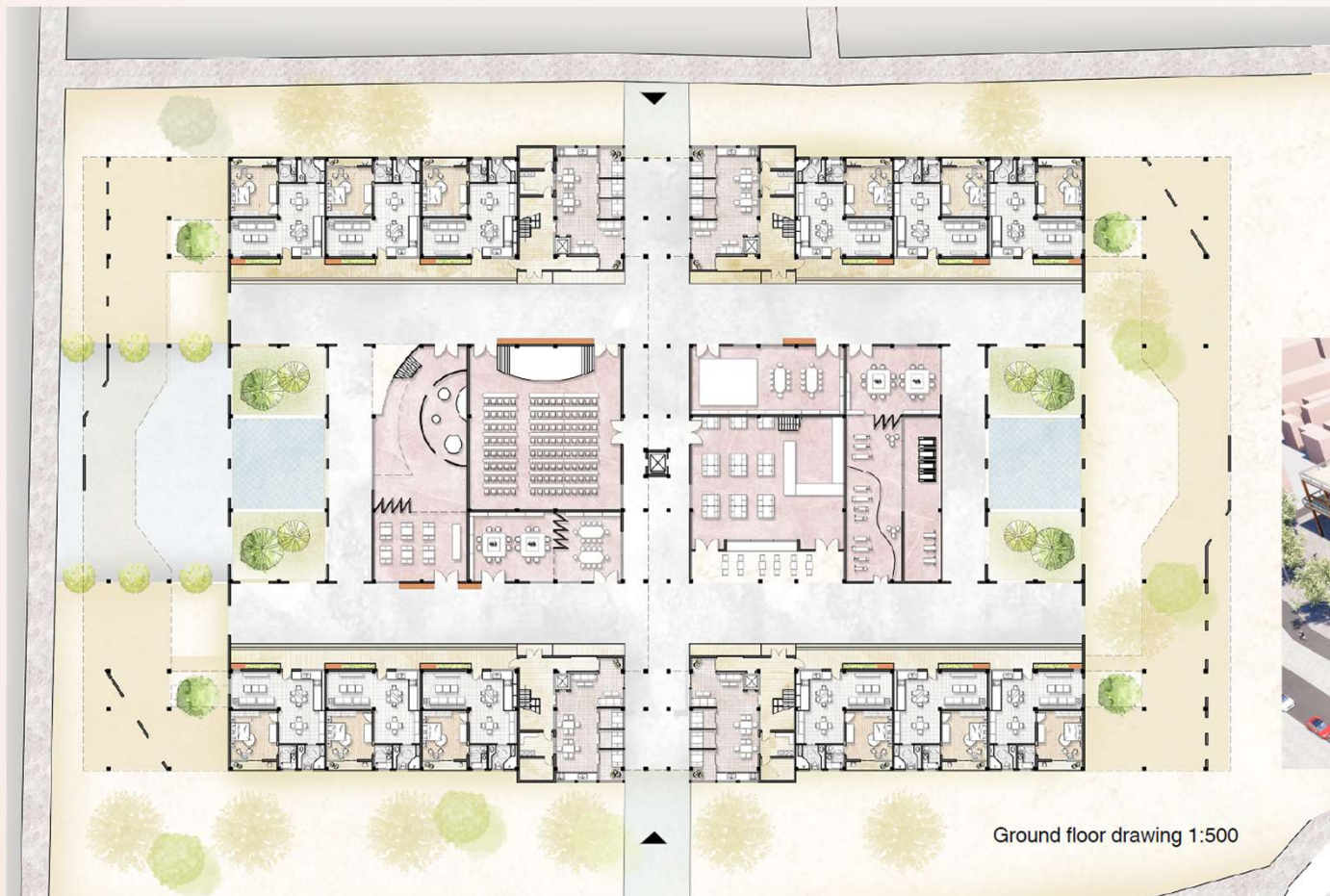
Zitgelegenheid langs de route zorgt voor rustpunten, maar ook mogelijkheden om even op een plek te verblijven.

Gedeelde looproutes maken de kans op spontane ontmoeting groter.

Ontwerp oplossingen

32

Afstudeerproject:

Yixuan Zhang (2020)
“We share”

In het co-housing project zijn
eenkamerwoningen en studio's voor
senioren opgenomen.

Yixuan Zhang, 2020

35

In het gebouwcomplex zijn verschillende binnen- en buitenruimten gehuisvest om creatief aan de slag te gaan.

Door de toepassing van doorkijkjes, wordt je iedere keer verrast met een andere externe stimulus die gebruikt kan worden als gespreksstarter.

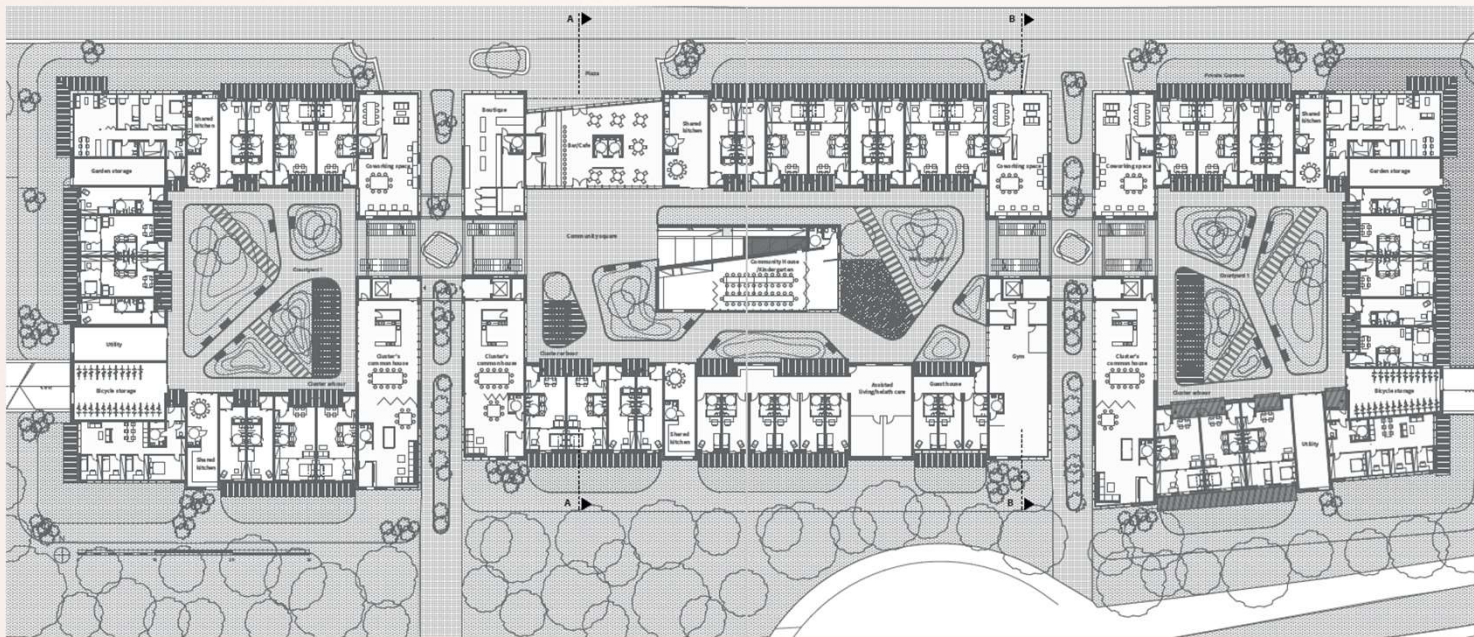

Vanuit je eigen appartement zijn activiteiten in het gebouwcomplex zichtbaar. Dit kan de bewoner uitnodigen om ook naar die ruimte toe te gaan.

Ontwerp oplossingen

38

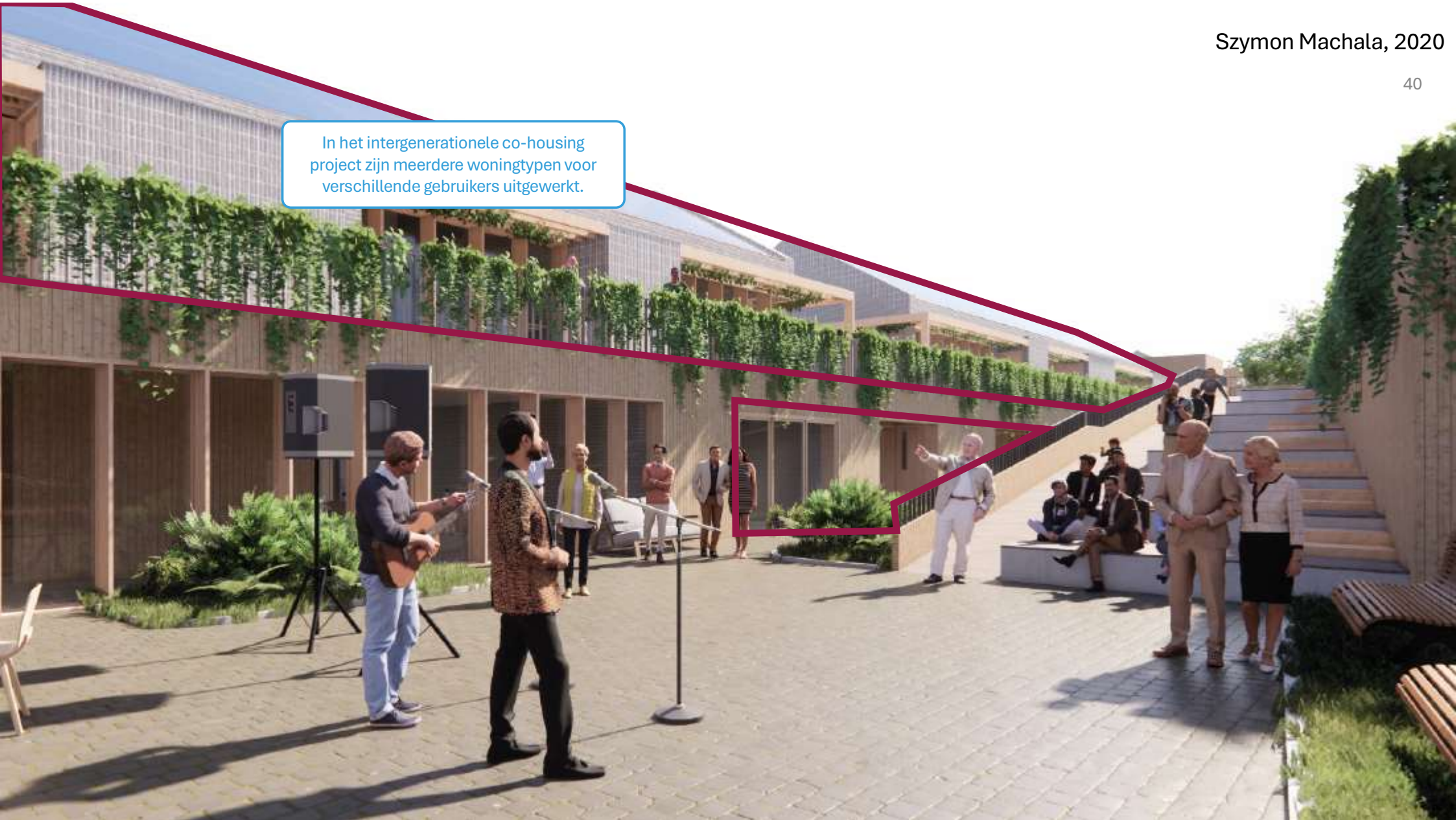
Afstudeerproject:

Szymon Machala (2020)
“Cosada”

In het intergenerationele co-housing project zijn meerdere woningtypen voor verschillende gebruikers uitgewerkt.

Het café ligt grenzend aan het binnenplek
en heeft daar ook een terras.

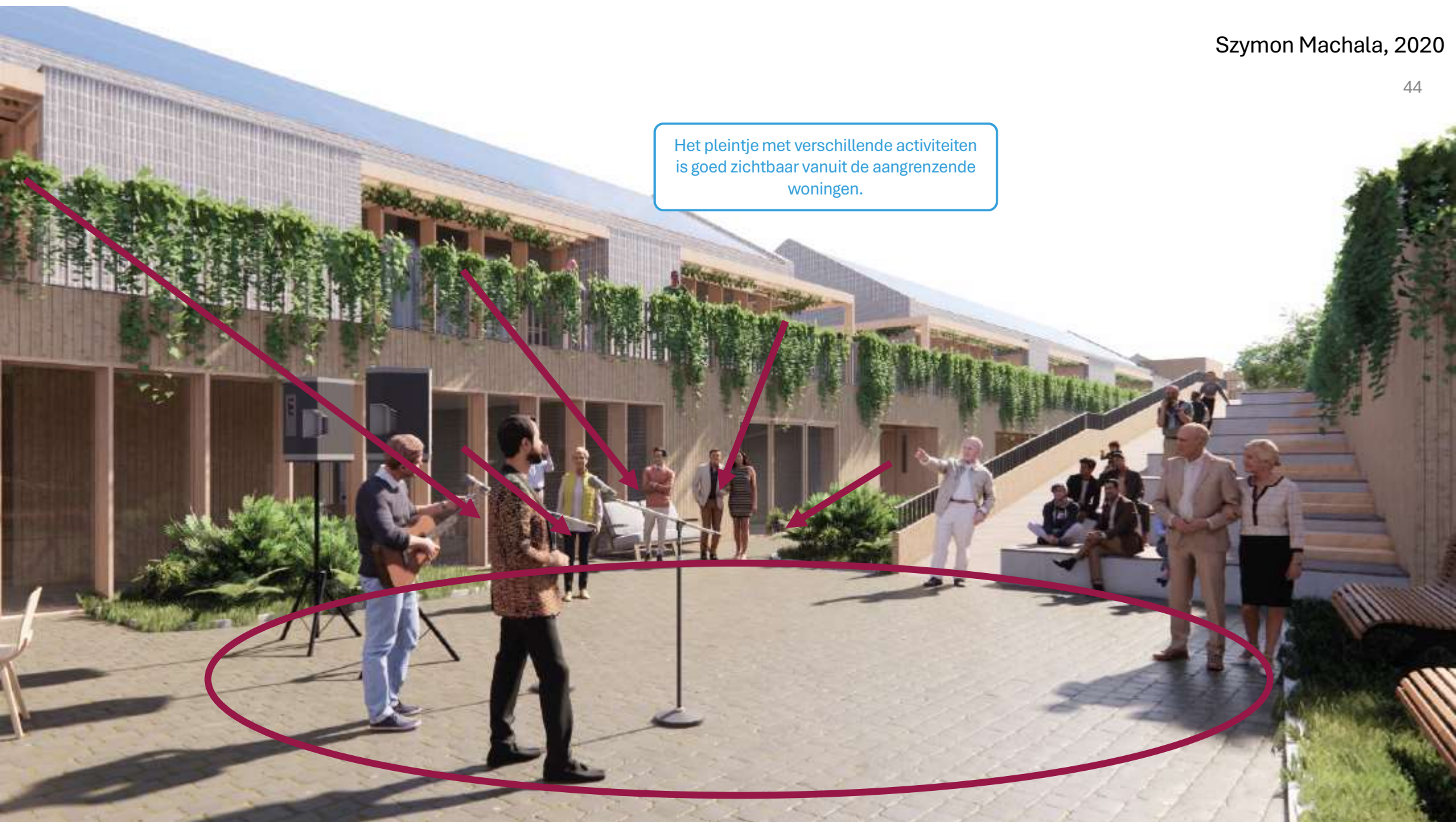

Er is ruimte gecreëerd in het stedenbouwkundig plan om culturele activiteiten te ondernemen in de buitenruimte.

De looproute mondt uit in een pleintje.

Het pleintje met verschillende activiteiten is goed zichtbaar vanuit de aangrenzende woningen.

Het pleintje biedt door de dag heen
verschillende schaduwrijke en
zonovergoten plekken om te verblijven.

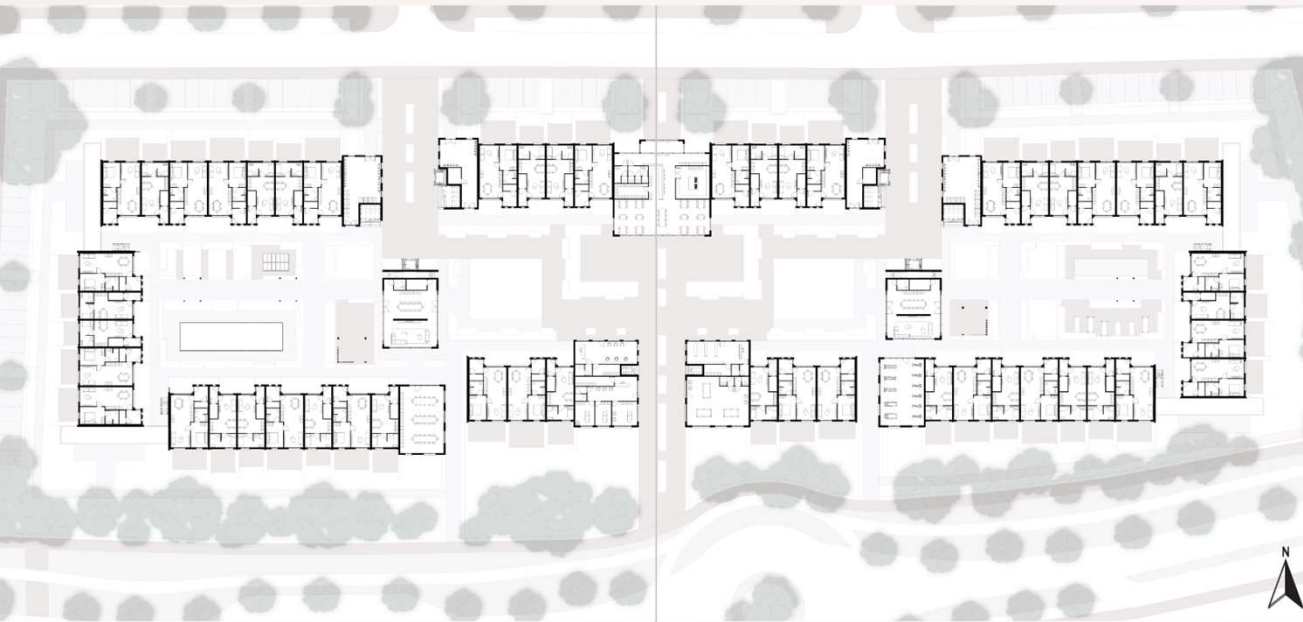

Ook voor bewoners die slecht ter been zijn kunnen boven op de gemeenschappelijke huiskamer komen middels een hellingbaan.

Ontwerp oplossingen

47

Afstudeerproject:

Jorn van Herten (2022)
“Stimulating a sense of belonging”

In de verschillende woongebouwen is er een mix van gelijkvloerse appartementen in verschillende groottes.

Jorn van Herten, 2022

In het hof zijn verschillende voorzieningen, zoals een kapper, fysiotherapie, een markt voor wekelijkse boodschappen en een restaurant met een terras.

Onderweg staan meerdere bankjes. Bewoners kunnen hier even gaan zitten om even bij te komen van hun uitstap, of om naar langlopende burens te kijken.

Vanaf een bankje zijn de marktkraampjes goed te bekijken. Zo is er een fijne plek voor een praatje met voorbijkomende burens.

Ontwerp oplossingen

53

Afstudeerproject:

Malak Mehta (2020)
“Memory laden mini-neighborhood”

De looproutes zijn duidelijk gedefinieerd door de toegepaste materialen. Ze zijn ook rolstoeltoegankelijk.

Het zit-meubilair biedt zowel schaduwrijke als zonovergoten plekken om te verblijven.

De bankjes kijken uit op activiteit onder de pergola.

De bankjes zijn zo opgesteld dat je er in je eentje kunt gaan zitten, of samen met anderen om een praatje te maken.

Er is een differentiatie in verblijfsplekken.

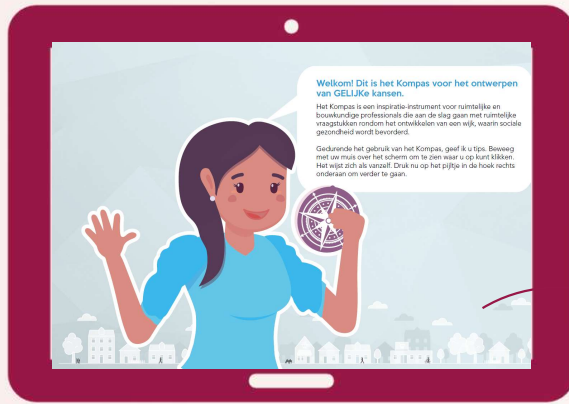
De pergola biedt een duidelijk
gedefinieerde plek om te verblijven.

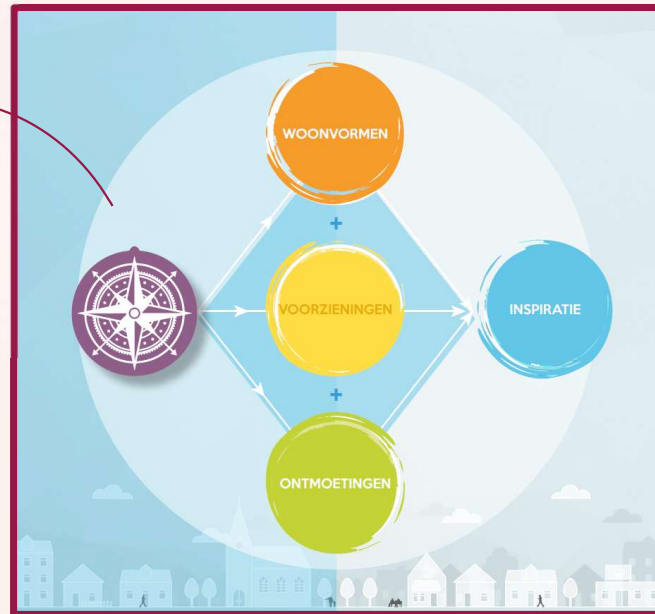

In de plint zijn kleinschalige winkeltjes,
zoals een bakker, te vinden.

Zelf aan de slag?

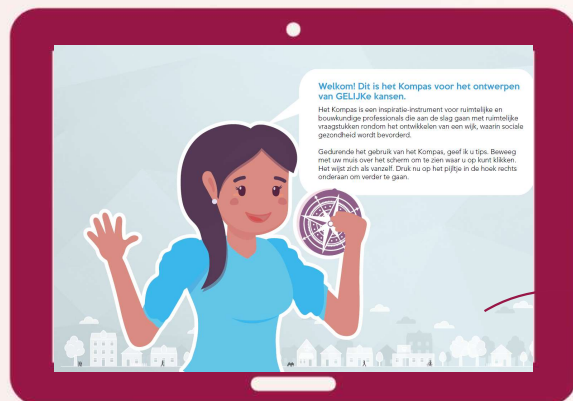
**Het ontwerpen voor
GELIJKE kansen**

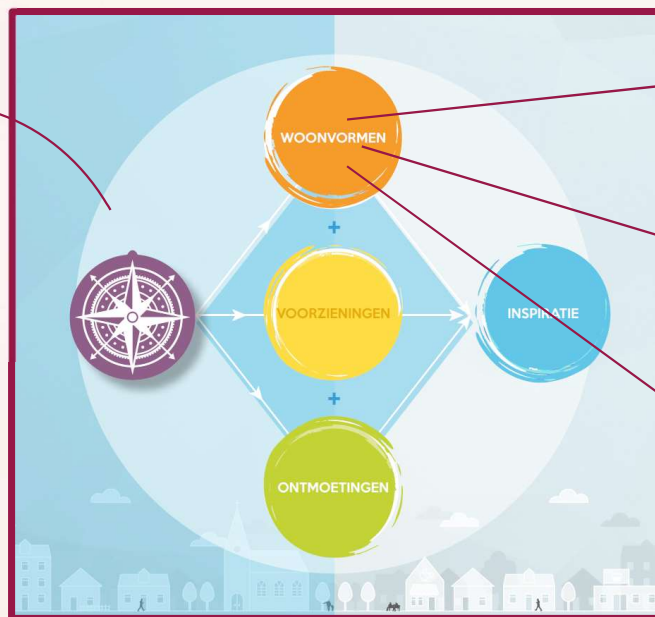
Het Kompas

Zelf aan de slag?

63

**Het ontwerpen voor
GELIJKE kansen**

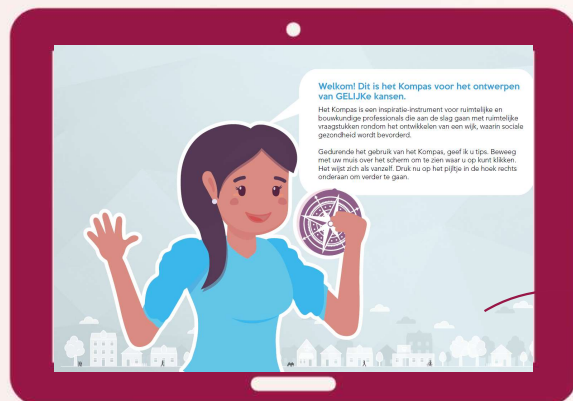
Zelfstandig individueel
wonen

Gemeenschappelijke
wonen

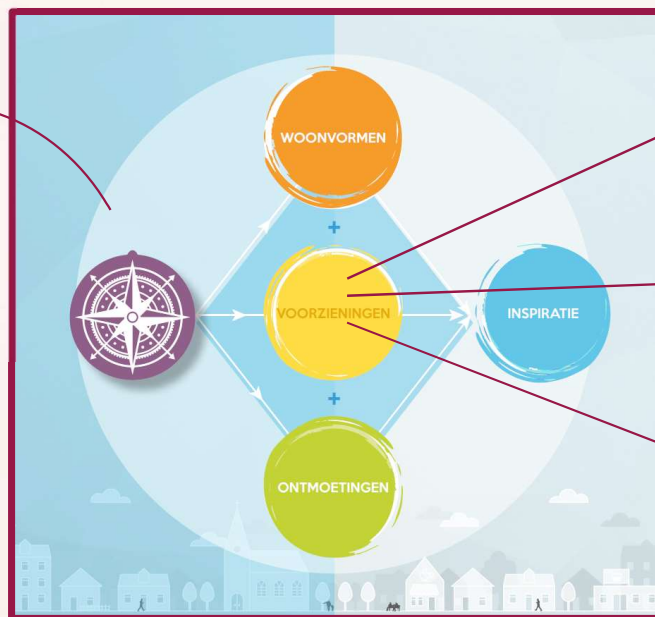
Geïntegreerd wonen

Zelf aan de slag?

64

Het ontwerpen voor
GELIJKE kansen

Noodzakelijke voorziening

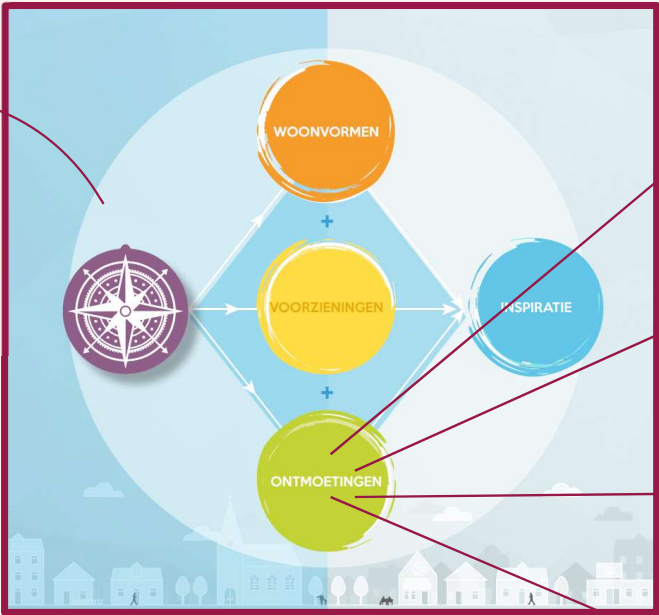
Recreatieve voorziening

Sociale voorziening

Zelf aan de slag?

Het ontwerpen voor
GELIJKE kansen

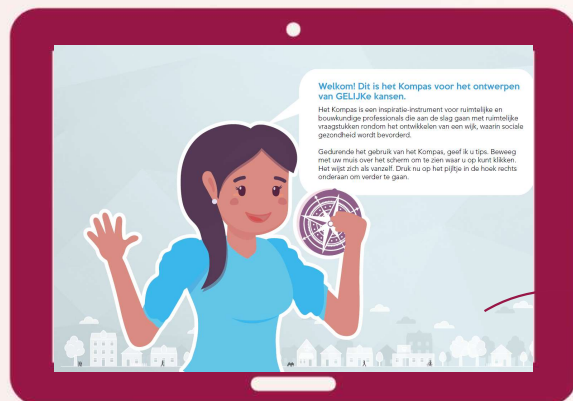
Je kunt er komen

Je wilt er komen

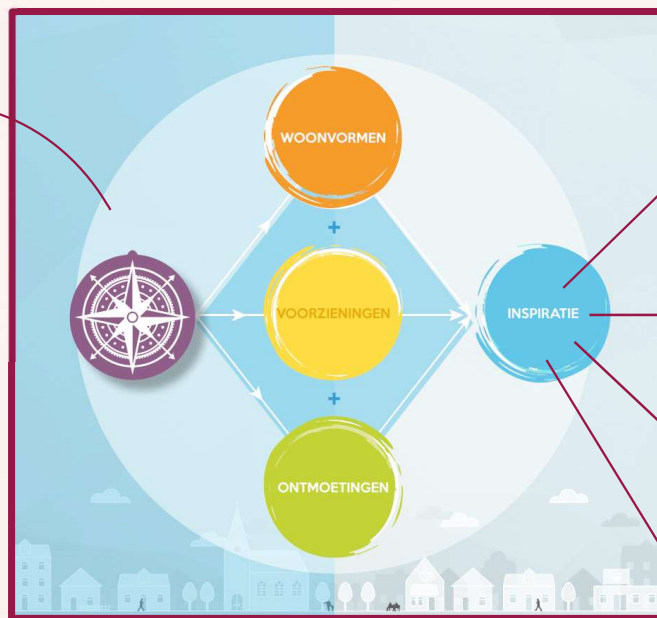
Je kunt er verblijven

Je wilt er verblijven

Zelf aan de slag?

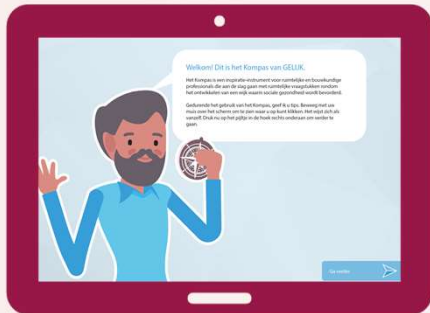

Het ontwerpen voor GELIJKE kansen

Verder lezen of zelf aan de slag?

Interactieve tools

Het Kompas

Ontwerpen voor GELIJKE kansen

Boeken (verwacht najaar 2025)

Inspiratieboek
ontwerpvarianten

Een set ruimtelijke ontwerp-
richtlijnen en oplossingen

Praktische tips samenwerking burgers

Reisgids

Kompas

Reisgids

Vervolgonderzoek

DEEL Academy | LivingLab project:

Inclusieve wijk Emmen

(2024-2030)

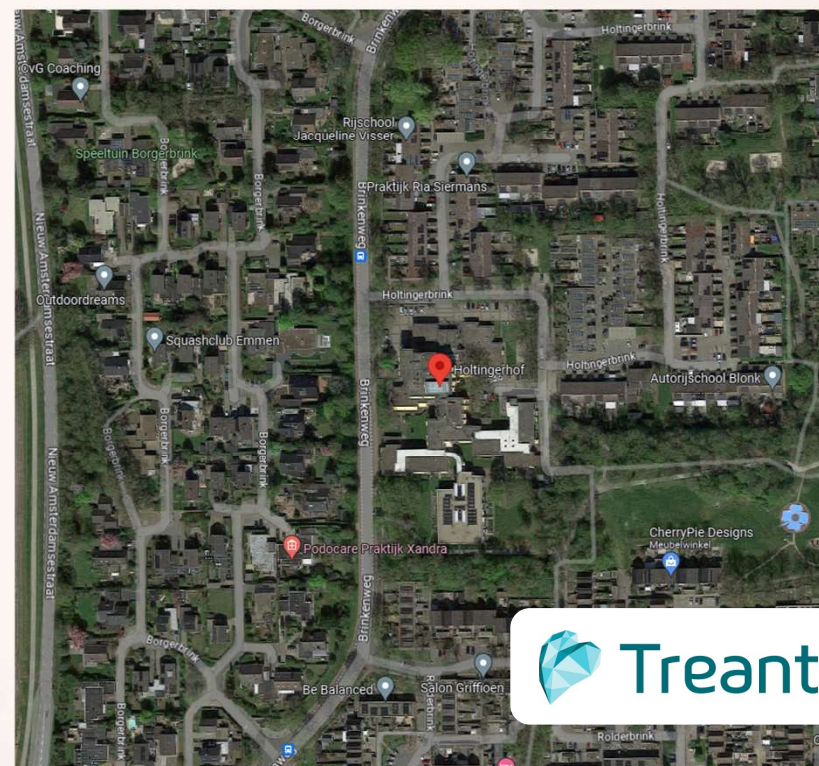
Samenredzaamheid

Mensen met dementie meer vrijheid bieden

Nieuwe kennis ontwikkelen &
opgedane kennis toepassen

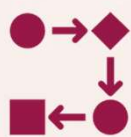

68

 Treant

Wilt u meedenken over hoe we de opgedane kennis praktisch kunnen vertalen naar instrumenten die u helpen bij het toepassen?

Laat dan een berichtje achter en we nemen graag contact met u op!

Het plein als **woonkamer** van de buurt

ir. Leonie van Buuren

2 april 2025

Pauze op het Kennisplein